

ну відповідальність, з точки зору його джерел, повністю відповідає європейським стандартам.

Список літератури: 1. Аннерс Э. История европейского права. М., 1994. 2. Угода про партнерство та співробітництво між європейським співтовариством і Україною від 14 червня 1994 р.// ВВР 1996 №8. 3. Kenny. *Outlines of Criminal Law*. Cambridge, 1952. *Law Reform Now*. Ed. By G. Gardiner. London, 1963. 5. Кузнецова Н., Вельцель Л. Уголовное право ФРГ. М., МГУ, 1980. 6. Давид Р. и Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. М., 1996.

Надійшла до редколегії 28.02.2001р.

*В.В.Колесников,
викладач каф. криміналістики
Нац. ун-ту внутр. справ*

ПРО УТОЧНЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ, ЯКА ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСАХ СТОСОВНО ЗЛОЧИНІВ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОЖЕЖАМИ

П. 6 ст. 101 Кримінально-процесуального кодексу України визначає компетенцію органів Державного пожежного нагляду (ДПН) як органу дізнання у справах про пожежі та порушення протипожежних правил. Подібне визначення міститься також в п. 6 ст. 30 проекту КПК України, який підготовлено робочою групою Кабінету Міністрів України [1, с.11]. У ст. 7 Закону України «Про пожежну безпеку» зазначено, що органи ДПН згідно з діючим законодавством проводять перевірки та дізнання щодо повідомлень та заяв про злочини, що пов'язані з пожежами та порушеннями правил пожежної безпеки [2, с.5]. Діючим Кримінальним кодексом України передбачається відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 220¹) [3, с.9].

Виходячи з аналізу вищезазначених нормативних актів, можна дійти висновку про наявність деякої суперечності у тлумаченні термінів «правила пожежної безпеки», «протипожежні правила» та «вимоги пожежної безпеки» в основних законодавчих актах держави, які регулюють дану сферу правовідносин. Уявляється, що однозначне розуміння та використання у юридичній та нормативно-технічній літературі визначених понять буде сприяти усунуванню суперечності в діючих нормативних актах, усуне неоднозначне розуміння правових норм тими, хто їх застосовує. Це, безумовно, дозволить уникнути помилок у практичній діяльності. У нинішній час, коли йде формування нової законодавчої бази держави, як ніколи, гостро виникає необхідність приведення до одноманітності термінології, яка встановлена системою нормативно-правових актів. У її точному дотримуванні при розробці законопроектів, використанні у юридичній та іншій літературі, а також застосуванні у практичній діяльності правоохоронних органів.

Роздивимось зміст та взаємозв'язок термінів «протипожежні правила», «правила пожежної безпеки» та «вимоги пожежної безпеки».

Державним стандартом України 2272-93 встановлені терміни та значення, які обов'язкові для використання у всіх видах документації, науково-технічній, учбовій, та довідковій літературі. Згідно з цим документом правила пожежної безпеки це - «комплекс положень, які визначають порядок дотримання вимог та норм пожежної безпеки при будівництві та експлуатації об'єктів»[4, п.66].

У постанові Пленуму Верховного Суду СРСР N3 від 02.03.89р. міститься інша дефініція, яка деталізує і, тим самим, уточнює термін, що розглядається. Правила пожежної безпеки, мовиться у згаданій постанові, являє собою «комплекс положень, які установлюють порядок дотримання вимог, норм та стандартів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення об'єктів народного господарства та населених пунктів засобами протипожежного захисту та протипожежною технікою, інші правила і норми пожежної безпеки»[5, с.13].

Аналіз зазначених дефініцій надає можливість зробити висновок про те, що правила пожежної безпеки умовно можна поділити на дві групи:

1) правила попередження пожеж - вони спрямовані на зниження ймовірності виникнення пожежі. Порушення таких правил прямо пов'язане з причиною виникнення пожежі, тобто порушення або недотримання таких правил може безпосередньо призвести до виникнення пожежі (наприклад, залишений без догляду електронагрівальний прилад, розпал вогнища у непосредній близькості від будівель що можуть згоріти, застосування для збирання врожаю зернозбиральних машин без іскрогасників і таке інше);

2) правила протипожежного захисту не впливають на можливість виникнення пожежі, але порушення або неналежне дотримання таких правил впливає на ступінь тяжкості можливих шкідливих наслідків (матеріальні збитки, людські жертви), які можуть настати у результаті пожежі, тобто вони спрямовані на зниження тяжкості шкідливих наслідків від можливого впливу вогню та інших небезпечних факторів пожежі. Цими нормами передбачаються заходи щодо забезпечення евакуації людей у випадку виникнення пожежі; обладнання об'єктів пожежною сигналізацією, засобами автоматичного пожегасіння; для запобігання розповсюдженню вогню влаштовуються різноманітні вогнеперешкоди, встановлюються протипожежні розриви; визначається вид та необхідна кількість первинних засобів пожегасіння, протипожежного водопостачання та іншого устаткування. Саме ці правила слід трактувати як протипожежні правила .

Таким чином, можна зробити висновок про те, що термін «правила пожежної безпеки»ширше за термін «протипожежні правила»та співвідносяться як загальне з часткою.

У постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законо-

давством вимог пожежної безпеки» йде мова про встановлені законодавством вимоги пожежної безпеки. Під якими слід розуміти — «комплекс положень, які установлюють порядок дотримання вимог, норм та стандартів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення об'єктів народного господарства та населених пунктів засобами протипожежного захисту та протипожежною технікою, інші правила і норми пожежної безпеки» [6, с.9].

На наш погляд, використання терміну «вимоги пожежної безпеки», який уживається в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки» від 19 листопада 1999р. більш вдале. Це обумовлюється тим, що цей термін охоплює визначену сукупність суспільних відносин, які спрямовані на попередження можливості виникнення пожежі запобігання можливості впливу небезпечних факторів пожежі на людей та матеріальні цінності, а також на створення умов, які сприяють гасінню пожежі. Тобто, вимоги пожежної безпеки містять у собі вищезазначені правила пожежної безпеки та інші нормативні акти, які спрямовані на запобігання пожежі, зниження тяжкості шкідливих наслідків від можливого впливу небезпечних факторів пожежі у разі її виникнення, а також на посилення протипожежного захисту об'єктів і населених пунктів та організаційно-технічне забезпечення пожежної безпеки.

Слід зазначити, що діючий кримінальний кодекс, як і проект нового кримінального кодексу по справах розглядуваної категорії, передбачають відповідальність лише за умов наявності матеріального складу злочину, тобто, тільки тоді, коли виникла реальна пожежа у результаті якої настали шкідливі наслідки. Відповідно до ст. 4 діючого КПК та ст. 155 Проекту КПК, орган дізнання або дізнавач зобов'язаний у межах своєї компетенції розпочати процесуальну діяльність у всіх випадках, коли для цього є передбачені законом приводи та підстави, а також враховуючи, що не завжди відразу вдається визначити причину пожежі та мотиви діяння, що суттєво впливає на кваліфікацію діяння. Для визначення компетенції органів ДПН можна обмежуватися словом «пожежа».

Викладене вище надає можливість зробити наступний висновок: для визначення компетенції органів ДПН можна обмежуватися словом «пожежа».

Таким чином, п. 6 ст. 30 проекту КПК було б доцільно викласти у наступній редакції: 6) Органи державного пожежного нагляду - у справах про пожежі.

Список літератури: 1 Проект Кримінально-процесуального кодексу України підготовлений робочою групою Кабінету Міністрів України за станом на 1999 рік. 2 Ст.7 Закону України «Про пожежну безпеку» від 17 грудня 1993 року. 3 Ст. 220¹ УК України із змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення відповідальності за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки» від 19 листопада 1997 року / Пожежна безпека. № 11. 1998. 4. П. 66 ДСТУ 2272-93 «Пожежна безпека. Терміни та визначення». 5. П.5 постанови Пленуму Верховного Суду СРСР, № 3 від 2 березня 1989р. / Бюлетень.

Верховного Суду СРСР, № 3. 1989. 6. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 2 липня 1976р. № 4 (в редакції постанови від 3 березня 2000р. № 3) «Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки»// Вісник Верховного Суду України № 2 (18)2000.

Надійшла до редколегії 16.03.2001р.